

ANALITIČKI IZVJEŠTAJ/IZVJEŠĆE
O PROVOĐENJU AKCIJSKOG PLANA ZA DJECU
BOSNE I HERCEGOVINE 2011. – 2014.

(Usvojen na 117. sjednici Vijeća ministara BiH održanoj 12.01.2015. godine sa zaključcima)

Novembar/studeni 2014. godine

Sadržaj

I UVOD	3
II PRAVNI OKVIR	4
III REALIZACIJA POSEBNIH CILJEVA I MJERE PO OBLASTIMA	5
1. Zdravstvena zaštita	5
2. Obrazovanje	9
3. Socijalna zaštita	12
4. Djeca iz ranjivih grupa	14
5. Drugi vidovi zaštite djece – posebni oblici zaštite djece	17
IV PRIKUPLANJE PODATAKA I DRUGIH POKAZATELJA	20
V IZVJEŠTAVANJE I KOORDINACIJA	20
VI FINANCIRANJE – STVARANJE UVJETA ZA OSTVARIVANJE PLANA..	21
VII PLANIRANJA, EDUKACIJA, STVARANJE LOKALNIH RESURSA	21
Rezime.....	21
Prijedlog zaključaka.....	22

I Uvod

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, je na 155. sjednici održanoj 13. 7. 2011. godine, donijelo Odluku o usvajanju Akcijskog plana za djecu Bosne i Hercegovine 2011 – 2014. (u daljem tekstu Akcijski plan).

Opći cilj Akcijskog plana je bio definiranje prioriternih ciljeva i mjera koje je neophodno poduzeti u periodu 2011 – 2014. godine, da bi se stvorili što povoljniji uvjeti za život djece i porodice, njihovo zdravo psiho-fizičko odrastanje i uključivanje u društvo i participaciju u odlučivanju, a u najboljem interesu djece.

Izvještaj o provođenju Akcijskog plana za period od jula/srpnja 2011. godine do maja/svibnja 2013. godine pripremljen je u okviru Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH i usvojen na 62. sjednici Vijeća ministara BiH održanoj 3. 9. 2013. godine.

Članovi Vijeća za djecu BiH, a u skladu sa njihovim nadležnostima, su dostavili potrebne informacije o provođenju posebnih ciljeva i mjera utvrđenih u Akcijskom planu za period od maja/svibnja 2013. godine do septembra/rujna 2014. godine.

Na osnovu prvog izvještaja i informacija dobivenih u nastavku provođenja Akcijskog plana, sačinjen je iscrpan Izvještaj o provođenju Akcijskog plana za period 2011 – 2014. sa ocjenom stepena u kojoj je svaka pojedinačna mjera provedena.

U izvještaju su predstavljene četiri osnovne ocjene o provođenju mjera i to:

- 1.) Mjera je provedena** (kad je mjera provedena u cjelosti)
- 2.) Mjera je većim dijelom provedena** (kada je provedeno više od 50% aktivnosti)
- 3.) Mjera je djelimično provedena** (kada je provedeno manje od 50% aktivnosti)
- 4.) Mjera nije provedena** (kada nisu započete ili vođene aktivnosti)

Analitički izvještaj o provođenju Akcijskog plana 2011 – 2014., koji je pred Vama, urađen je na bazi ocjene stepena provedenih mjera gore navedenog izvještaja.

Metodologija Analitičkog izvještaja određena je metodologijom Akcijskog plana. U Akcijskom planu, pravni okvir je izdvojen kao jedna cjelina, a posebni ciljevi i mjere definirani su prema oblastima: zdravlje, obrazovanje, socijalna zaštita, djeca iz ranjivih grupa i drugi vidovi zaštite djece ili posebni oblici zaštite djece, što je odredilo metodologiju ovog izvještaja.

II Pravni okvir

Ministarstvo za ljudska prava je krajem 2009 godine pokrenulo postupak pristupanja BiH za tri konvencije koje se tiču prava i interesa djece:

1. Konvencija Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualne zlouporabe;
2. Konvencija Vijeća Europe o kontaktu koji se tiče djece
3. Konvencija (Haška) o međunarodnom ostvarivanju prava za izdržavanje djeteta i drugim oblicima izdržavanja porodice.

Predsjedništvo BiH je na svojoj 24. redovnoj sjednici, održanoj 25.06.2012. godine, donijelo odluku o ratifikaciji za tri gore navedene konvencije („Službeni glasnik BiH/Međunarodni ugovori broj 11/12).

Prve dvije konvencije su u Bosni i Hercegovini stupili na snagu 01.03.2013. godine, a treća je stupila na snagu 02.02.2013. godine.

U prvoj polovini 2014., urađeno je izvješće o provođenju Konvencijom Vijeća Europe (usvojeno na 95. sjednici Vijeća ministara održanoj, 20. 5. 2014. godine) i dostavljeno nadležnom komitetu.

Posebni cilj Akcijskog plana

Posebni cilj Akcijskog plana glasio je: Osigurati jednaku pravnu zaštitu djece usklađivanjem zakona i praksi u Bosni i Hercegovini, u skladu sa Konvencijom o pravima djeteta i, posebno, harmonizirati sve propise koji se odnose na segment zaštite prava djeteta, uključujući i harmonizaciju u ovoj oblasti unutra Bosne i Hercegovine, između propisa koje donosi Bosna i Hercegovina, Federacija Bosne i Hercegovine i kantoni, Republika Srpska i Distrikt Brčko Bosne i Hercegovine.

Bosna i Hercegovina je u pogledu realizacije obveza, koje su definirane u okviru preporuka Komiteta za prava djeteta i preporuka Vijeća Europe i Europske komisije, do sada provela reformu u oblasti pravosuđa, a posebno krivičnog zakonodavstva, ali još uvijek nije u potpunosti završen proces usklađivanja zakona sa Konvencijom o pravima djeteta i njena dva fakultativna protokola.

U okviru posebnog cilja Akcijskog plana slijedi analiza o provedenosti 5 predviđenih mjera

Provedene mjere

U cjelosti je provedena mjera koja se odnosila na donošenje zakona o popisu stanovništva, a popis stanovništva u BiH je obavljen u oktobru/listopadu 2013. godine. (1 – 15 oktobra/listopada 2013.)

Većim dijelom provedene mjere

Većim dijelom su provedene dvije mjere koje su se odnosile na:

- definiranje odgovarajućih profesionalnih standarda rada u svim institucijama i za sve pojedince koje su dužni postupati u najboljem interesu djeteta; i
- donošenje programa podrške mladim roditeljima na nivou entiteta i u lokalnoj zajednici.

Djelimično provedene mjere

Djelimično su provedene dvije mjere koje su se odnosile na:

- analiza zakona i prijedlog mjera za harmonizaciju propisa, u skladu sa UN Konvencijom o pravima djeteta i drugim međunarodnim dokumentima; i
- osiguranje funkcionalnog rada Odjela za praćenje prava djeteta, koji je formiran 2009. godine u okviru Institucija ombudsmena BiH.

III. REALIZACIJA POSEBNIH CILJEVA I MJERE PO OBLASTIMA

Posebni ciljevi mjere definirani su prema oblastima: zdravstvena zaštita, obrazovanje, socijalna zaštita, djeca iz ranjivih grupa i drugi vidovi zaštite djece ili posebni oblici zaštite djece.

1. Zdravstvena zaštita

Posebni cilj: Unaprijediti zdravlje majke i djeteta unapređenjem zdravstvene zaštite kroz mjere promocije, prevencije, liječenja i rehabilitacije, s naglaskom na razvoj primarne zdravstvene zaštite, kao i unapređenje savjetovanja i obrazovanja i pružanje usluga u vezi s planiranjem obitelji.

U okviru zdravstvene zaštite slijedi analiza o provedenosti predviđenih mjera koje su date u okviru 9 podciljeva

Podcilj 1 Osigurati dostupne, sigurne i kvalitetne usluge zdravstvene zaštite za svu djecu

U okviru ovog podcilja u Akcijskom planu predviđene su tri mjere.

Većim dijelom provedene mjere

Većim dijelom su provedene dvije mjere koje su se odnosile na:

- poboljšanje funkcioniranja zdravstvenih službi koje pružaju usluge porodici, majci, djetetu; i
- unaprijeđenje kvaliteta zdravstvenih usluga za djecu i majke kroz: *definiranje kliničkih puteva, kliničkih vodiča za oboljenja i stanja koja su vodeći uzroci smrtnosti i obolijevanja djece; definiranje kliničkih puteva i kliničkih vodilja za praćenje trudnoće i poroda; unapređenje oralnog zdravlja djece i trudnica; akreditiranje zdravstvenih ustanova i timova porodične medicine.*

Djelimično provedene mjere

Djelimično je provedena mjera koja se odnosila na implementaciju mjera predviđenih u Akcijskom planu za zdravstvenu zaštitu Roma, u segmentu koji se odnosio na zdravlje djece i majki.

Podcilj 2 Poboljšati dostupnost i kvalitet zdravstvenih usluga trudnicama, porođiljama i dojiljama

U okviru ovog podcilja u Akcijskom planu predviđene su dvije mjere.

Većim dijelom provedene mjere

Većim dijelom je provedena mjera koja se odnosila na usvajanje i implementiranje Strategije o unaprjeđenju seksualnog i reproduktivnog zdravlja u Republici Srpskoj.

Djelimično provedene mjere

Djelimično je provedena mjera koja se odnosila na provođenje mjera iz Strategije o unaprjeđenju seksualnog i reproduktivnog zdravlja i prava u Federaciji BiH.

Podcilj 3 Unaprjeđenje ranog rasta i razvoja

U okviru ovog podcilja u Akcijskom planu predviđene su dvije mjere.

Provedene mjere

U cjelosti je provedena mjera koja se odnosila na usvojanje politike za unaprjeđenje ranog rasta i razvoja na nivou entiteta, izradu i usvojanje politika za unaprjeđenje ranog rasta i razvoja na državnom nivou, kao i strategije za rani rast i razvoj, po principu multisektorskog i integriranog djelovanja obrazovnog, zdravstvenog i sektora socijalne zaštite.

Okvirna politika ranog rasta i razvoja djece u BiH usvojena je 07.03.2012. godine na 3. sjednici Vijeća ministara BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 36/12).

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je u maju 2011. godine usvojila Politiku za unaprjeđenje ranog rasta i razvoja djece u Federaciji Bosne i Hercegovine, dok je Strateški

plan za unaprijeđenje ranog rasta i razvoja djece u Federaciji Bosne i Hercegovine za period 2013 – 2017 godine usvojen u martu 2013. godine, te je toku implementacija ciljeva i aktivnosti navedene strategije.

Usvojena je Politika unaprjeđenja ranog rasta i razvoja djece u Republici Srpskoj 2011-2016. godine („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 37/11). Za implementaciju politike izrađeni su i drugi planski akati i u toku je njihova implementacija.

Većim dijelom provedene mjere

Većim dijelom je provedena mjera koja se odnosila na unaprijeđenje redovnih sistematskih pregleda predškolske i školske djece i uvođenje obaveznog izvještavanje u Federaciji BiH.

Podcilj 4 Osigurati sveobuhvatnu zdravstvenu zaštitu i rehabilitaciju djeci ometenoj u razvoju

U okviru ovog podcilja predviđene su dvije mjere

Većim dijelom provedene mjere

Većim dijelom je provedena mjera koja se odnosila na jačanje kapaciteta kroz posebne edukacije pedijataru, doktora obiteljske/porodične medicine, patronažnih sestara, psihologa i socijalnih radnika sa ciljem prevencije, rane detekcije, rane intervencije kod djece sa posebnim potrebama i za rad sa njihovim porodicama.

Djelimično provedene mjere

Djelimično je provedena mjera koja se odnosila na uspostavu sistema registrovanja i praćenja djece sa posebnim potrebama u svrhu planiranja programa za ovu skupinu djece.

Podcilj 5 Unaprijediti ishranu majki i djece

U okviru ovog podcilja predviđeno je pet mjera

Provedene mjere

U cjelosti su provedene tri mjere koje su se odnosile na:

- provedbu promotivnih i preventivnih programa radi unaprjeđenja ishrane trudnica i dojilja;
- podržavanju isključivo dojenja dojenčadi do šestog mjeseca i nastavak dojenja; i
- izradu i uvođenje programa zdrave prehrane za jaslice, vrtiće, osnovne i srednje škole u saradnji sa zdravstvenim ustanovama i zdravstvenim radnicima.

Većim dijelom provedene mjere

Većim dijelom je provedena mjera koja se odnosila na definiranje programa za smanjenje učestalosti anemije nastale uslijed deficita željeza kod djece i kod žena u reproduktivnom dobu.

Djelimično provedene mjere

Djelimično je provedena mjera koja se odnosila na usvajanje i implementaciju Internacionalnog koda o marketingu zamjene za majčino mlijeko u Federaciji BiH. Navedeni dokument je usvojen u Republici Srpskoj.

Podcilj 6 Promovirati zdrave životne navike i zdrave stilove života u porodici, školi i zajednici

U okviru ovog podcilja predviđene su dvije mjere

Većim dijelom provedene mjere

Većim dijelom je provedena mjera koja se odnosila na izradu i provođenje zdravstveno promotivnih i preventivnih programa za stjecanje zdravih životnih navika u porodici, školi i zajednici.

Nisu provedene mjere

O provedbi mjere koja se odnosila na provođenje zakona u vezi zabrane prodaje alkohola i duhana i duhanskih prerađevina maloljetnim licima, te zabrane pušenja duhana i duhanskih prerađevina i konzumiranja alkohola na javnim mjestima nisu dostavljene potrebne informacije.

Podcilj 7 Smanjiti obolijevanje djece od zaraznih bolesti

U okviru ovog podcilja predviđene su četiri mjere

Provedene mjere

U cjelosti su provedene dvije mjere koje su se odnosile na:

- provođenje nadzora i mjere vezane za poliomijelitis u skladu sa preporukama WHO (nadzor nad AFP, dodatne imunizacijske aktivnosti, edukacija zdravstvenih radnika, edukacija roditelja); i
- provođenje Strategije eliminacije autohtonih morbila, rubeole i CRS.

Većim dijelom provedene mjere

Većim dijelom je provedena mjera koja se odnosila na provođenje programa obavezne imunizacije djece.

Djelimično provedene mjere

Djelimično je provedena mjera koja se odnosila na unaprjeđenje kontrole akutnih respiratornih infekcija i dijarejnih oboljenja kroz: formuliranje i provođenje programa za smanjenje morbiditeta od akutnih respiratornih infekcija i dijarejnih oboljenja, zdravstvene, edukativno promotivne programe o prevenciji zaraznih bolesti, unaprjeđenje znanja stavova i ponašanja djece vezanih za održavanje lične higijene, higijene prostora i sprječavanje širenja zaraznih bolesti, unaprjeđenje higijenskih prilika u vrtićima, školama i kolektivnim centrima i pojačanu kontrolu i nadzor zdravstvene ispravnosti vode za piće i životnih namirnica.

Podcilj 8 Osigurati pristup čistoj vodi i adekvatnim sanitarnim uvjetima

U okviru ovog podcilja predviđena je jedna mjera

Djelimično provedene mjere

Djelimično je provedena mjera koja se odnosila na unaprjeđenje znanja, mišljenje i stavove zajednice o zdravoj sredini, sa naglaskom na vodosnabdijevanje zdravstveno ispravnom vodom za piće.

Podcilj 9 Prevencija rizičnog ponašanja vezanog za seksualno prenosive bolesti adolescenata i mladih s posebnim osvrtom na HIV/AIDS

U okviru ovog podcilja predviđena je jedna mjera

Provedene mjere

U cjelosti je provedena mjera koja se odnosila na Implementaciju Strategije za borbu protiv AIDS-a za Bosnu i Hercegovinu.

2. Obrazovanje

Posebni cilj: Svoj djeci pružiti jednaku mogućnost za obrazovanje u skladu sa njihovim interesima i sposobnostima. Posebni cilj proizilazi i iz općeprihvaćenih, univerzalnih vrijednosti i demokratskog društva, te vlastitih vrijednosti sistema zasnovanih na specifičnostima naroda i nacionalnih manjina koji žive u Bosni i Hercegovini.

U okviru obrazovanja slijedi analiza o provedenosti predviđenih mjera koje su date u okviru 3 podciljeva

Predškolsko obrazovanje

Podcilj 1 Realizacija obaveza iz Okvirnog zakona o predškolskom odgoju/vaspitanju i obrazovanju, a posebno uvođenje obaveznog predškolskog obrazovanja u godini pred polazak djece u školu.

U okviru ovog podcilja predviđeno je šest mjera

Provedene mjere

U cjelosti su provedene dvije mjere koja se odnosila na:

- povećanje obuhvata predškolskim obrazovanjem, posebno za djecu iz ranjivih grupa i
- usvojanje standarda kvaliteta predškolskog obrazovanja.

Većim dijelom provedene mjere

Većim dijelom su provedene dvije mjere koja se odnosila na:

- forsiranje pripremnih odjeljenja i na vezivanju predškolskog obrazovanja za redovno osnovno obrazovanje i
- edukaciju i pripremu nastavnog i odgojnog osoblja.

Djelimično provedene mjere

Djelimično je provedena mjera koja se odnosila na obavezu osiguranjanja sredstva za rekonstrukciju postojećih devastiranih objekata predškolskog obrazovanja i izgradnju potrebnog broja objekata/kapaciteta namijenjenih za predškolsko obrazovanje i odgoj: jaslica, vrtića i objekata uz postojeće osnovne škole za priprema odjeljenja.

Nisu provedene mjere

Nije provedena mjera koja se odnosila na završetak postupka donošenja zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju na nivou kantona.

Osnovno i srednje obrazovanje

Podcilj 2. 100%-tni obuhvat djece, bez obzira na spolne, socijalne, etničke, konfesionalne i druge razlike, a naročito djece pripadnika romske manjine.

U okviru ovog podcilja predviđeno je osam mjera.

Provedene mjere

U cjelosti je provedena mjera koja se odnosila na utvrđivanje pedagoškog kodeksa ponašanja nastavnog osoblja i izgradnju instrumenata za njegovu kontrolu u praksi.

Većim dijelom provedene mjere

Većim dijelom su provedene tri mjere koje su se odnosila na:

- uspostavu standarda kvaliteta i učeničkih postignuća; osiguranje primjene cjeloživotnog učenja za dodatno stručno – didaktičko i tehničko obrazovanje nastavnika i stvaranje uvjeta za osnivanje i razvoj osnovnih škola za posebne namjene (muzičke, baletske, itd.);
- osiguranje primjene cjeloživotnog učenja za dodatno stručno – didaktičko i tehničko obrazovanje nastavnika i stvaranje uvjeta za osnivanje i razvoj osnovnih škola za posebne namjene (muzičke, baletske, itd.);
- osiguranje budžetskih sredstava za organizovanje besplatnog osnovnog obrazovanja.

Djelimično provedene mjere

Djelimično su provedene četiri mjere koje su se odnosila na:

- rekonstrukciju i modernizaciju postojećih objekata za osnovne i srednje škole u skladu sa evropskim standardima (broj đaka, broj odjeljenja, veličina učionice, opremljenost učionica, kabineta, sportskih dvorana i tzv. nus prostorija, kvalitetno tehničko opremanje škola, posebno u nerazvijenim općinama i seoskim područjima);
- stvaranje uslova za promjene nastavnog plana i programa na osnovu izrade Zajedničke jezgre NPP (što se odnosilo na: smanjenje nastavnog gradiva; razvijanje kreativnog, a ne mehaničkog učenja; razvijanje vannastavnih aktivnosti, tj. alternativnih oblika učenja; kvalitetnija saradnja na relaciji učenik – roditelj – škola; implementacija koncepta životnih vještina i ključnih kompetencija u nastavnom planu i programu; reforma načina provjere znanja; stvaranje uvjeta za prelazak u više razrede bez primjene sistema i prakse klasičnog ocjenjivanja; stvaranje uvjeta za kvalitetniji rad sa talentovanom djecom; stvaranje uvjeta za smanjenje broja djece koja pohađaju tzv. specijalne škole; uravnoteženje nastavnih sadržaja o općim znanjima i znanjima o lokalnim vrijednostima-omogućiti specifične vidove obrazovanja o ljudskim pravima i slobodama, toleranciji i dijalogu, religijama, obrazovanje za mir sa posebnim osvrtom na Fakultativni protokol o uključivanju djece u oružane sukobe; obrazovanje i osposobljavanje za prepoznavanje minsko eksplozivnih sredstava, zaraznih bolesti – posebno HIV bolesti, bolesti ovisnosti, socio-patoloških pojava i dr.);
- prijedloga, da se normativnim i pedagoškim aktima treba detaljnije urediti pitanje načina organiziranja i realizacije nastave na maternjem jeziku, te okončati započete aktivnosti na definiranju, razvijanju, praćenju i procjeni implementacije sadržaja Zajedničkog jezgra nastavnih planova i programa;
- uvođenje u nastavne planove i programe srednjih škola, kao redovne predmete, elemente: ljudska prava, porodica i porodični odnosi gdje bi akcent bio stavljen na odgovorno roditeljstvo, ravnopravnost spolova i umijeće komunikacije.

Visoko obrazovanje

Podcilj 3. Osigurati da se na nepedagoškim fakultetima uvedu grupe pedagoško-metodičkih predmeta za osposobljavanje tih kadrova za rad sa djecom.

U okviru ovog podcilja predviđene su tri mjere.

Djelimično provedene mjere

Djelimično su provedene tri mjere koje su se odnosila na:

- dopunu nastavnih planova i programa na nastavničkim fakultetima uvođenjem grupe pedagoško-metodičkih predmeta, a za osposobljavanje budućih kadrova sa tih fakulteta za rad sa djecom (npr. uvođenjem predmeta metodike nastave na medicinskom i drugim fakultetima, odnosno, predmeta posvećenih ljudskim pravima, s posebnim osvrtom na prava djeteta, nasilje nad djecom, nasilje u porodici, maloljetničkoj delinkvenciji na fakultetu kriminalističkih nauka, pravnim fakultetima, žurnalistici kao i drugim fakultetima iz kojih se mogu regrutirati stručnjaci za eventualni rad sa djecom);
- promoviranje profesije i stipendiranje studenata iz slabije razvijenih zajednica koji se odluče za studij – profesiju, koja nedostaje u sistemu društvene zaštite djece u njihovim općinama (logopedi, defektolozi i dr.); i
- uvođenje novih „postdiplomskih“ nastavnih planova i programa u skladu sa sistemom „cjeloživotnog obrazovanja“ za stručno usavršavanje već zaposlenih profesionalaca.

3. Socijalna zaštita

Posebni cilj: Osigurati veću dostupnost i kvalitet usluga socijalne i dječije zaštite uz ujednačavanje ostvarivanja prava na području cijele Bosne i Hercegovine.

U okviru ovog cilja predviđene je 15 mjera

Provedene mjere

U cjelosti je provedena mjera koja se odnosila na nastavak aktivnosti sa razvijanjem modela vaninstitucionalnog zbrinjavanja djece bez roditeljskog staranja u saradnji sa lokalnom zajednicom, uz uključivanje rada nevladinog i privatnog sektora i promoviranje hraniteljstva kao oblika zbrinjavanja djece.

Većim dijelom provedene mjere

Većim dijelom je provedeno šest mjera koje su se odnosila na:

- uvođenje novih modela i pristupe djelovanja u socijalnoj, porodičnoj i dječijoj zaštiti kroz uvođenje usluga kao oblika ostvarivanja prava, te nove metodologije rada u centrima za socijalni rad, posebno favorizirati „terenski rad“ kao osnovu efikasnog funkcioniranja i pristupa djece uslugama i pravima iz socijalne zaštite;
- aktualiziranje sistema „proširenih prava“ u socijalnoj i dječijoj zaštiti kao koncept adekvatnog odgovora lokalnih zajednica za specifičnosti potreba socijalne zaštite na području njihove nadležnosti, posebno u domenu zaštite djece, i to kroz dnevne centre za djecu sa posebnim potrebama, porodične oblike zbrinjavanja djece bez roditeljskog staranja, kao i podrška djeci koja su žrtve nasilja, trgovine i korisnici psihoaktivnih supstanci.
- prioritetne aktivnosti na uspostavljanju jedinstvenih baza podataka korisnika na entitetskom i kantonalnom nivou u cilju stvaranja adekvatnih uvjeta i pretpostavki za efikasno provođenje, praćenje i planiranje aktivnosti socijalne i dječije zaštite na entitetskom, kantonalnom i lokalnom nivou, a u skladu sa zakonskim regulativama u entitetima, kantonima i DB (mjera je većim dijelom provedena u Federaciji BiH i Distriktu Brčko, a Republika Srpska nije dala odgovor o provedbi ove mjere);
- utvrđivanju metodologije za permanentno provođenje stručnog i inspeksijskog nadzora na nivou entiteta, kantona i aktivnosti na kontinuiranoj stručnoj podršci zaposlenim u ustanovama socijalne i dječije zaštite;
- izradu strateških dokumenata i akcionih planova za djelovanje u raznim oblastima socijalne i dječije zaštite kao što su: društvena briga o djeci bez roditeljskog staranja, mladima pod rizičnim ponašanjima, licima sa invaliditetom, žrtvama nasilja u porodici, žrtvama trgovine i višechlanim porodicama i dr.;
- jačanje međusektorske saradnje (posebno sa zdravstvom, obrazovanjem i unutrašnjim poslovima), jer većina novonastalih ali i „starih“ problema u oblasti socijalne i dječije zaštite imaju uzročno-posljedičnu vezu sa djelovanjima u tim sistemima. Oblast zaštite djece sa posebnim potrebama, oblast zaštite lica (djece) sa invaliditetom, oblast rehabilitacije, oblast rizičnih ponašanja mladih, oblast ranog razvoja djece, oblast planiranja porodice i dr., su oblasti koje podrazumijevaju zajedničko multisektorsko djelovanje.

Djelimično provedene mjere

Djelimično je provedeno sedam mjera koje su se odnosile na:

- uspostavljanje fonda za dječiju zaštitu F BiH, koji bi se prvenstveno bavio razvojem dječije zaštite, kao i dalje jačanje kapaciteta Fonda dječije zaštite RS-a;
- usvojanje izrađenih novih zakona o socijalnoj zaštiti koji predviđaju nova konceptualna rješenja u oblasti organizovanja, funkcioniranja i finansiranja sistema socijalne zaštite, i usaglašavanje zakonskih i podzakonskih akata u različitim oblastima koje direktno ili indirektno tretiraju oblast socijalne, porodične i dječije zaštite i njenih aktera sa novim rješenjima u Zakonu o socijalnoj zaštiti (ova mjera je

djelimično provedena u Federaciji BiH i Distriktu Brčko, a u potpunosti je provedena u Republici Srpskoj);

- usvajanje posebnog zakona o zaštiti porodice s djecom u Federaciji BiH;
- ujednačavanje i povećanje finansijskih iznosa prava korisnika, naročito porodica s djecom i osiguranje dodatnih izvora prihoda i mehanizma usklađivanja visine iznosa sa rastom životnih troškova kako korisnici ne bi došli u situaciju da primanja koja dobivaju imaju samo simbolički značaj;
- promoviranje budžetiranja za djecu kao princip funkcionalnog planiranja postojećih resursa na općinskom, kantonalnom, entitetskom i DB nivou;
- jačanje mješovitog pristupa u socijalnoj i dječijoj zaštiti kroz jačanje kapaciteta, a time i standardizaciju uloge nevladinog i privatnog sektora u funkcioniranju oblasti socijalne i dječije zaštite (ova mjera je djelimično provedena samo u dva kantona u Federaciji BiH);
- uspostavu stručnih standarda rada i kriterija djelovanja kako bi se podigao nivo kvaliteta usluga namijenjen korisnicima socijalne i dječije zaštite usklađene sa međunarodnim standardima u ovoj oblasti.

Nisu provedene mjere

Nije provedena mjera koja se odnosila na jačanje uloge i kapacitete (ljudski resursi, tehnička opremljenost i poboljšanje uvjeta rada u ustanovama socijalne i dječije zaštite) centara za socijalni rad i kontinuirano provoditi dodatne edukacije stručnih radnika i zapošljavati visokoobrazovane stručnjake.

4. DJECA IZ RANJIVIH GRUPA

Posebni cilj: Osigurati posebne mjere zaštite, u skladu sa UN Konvencijom o pravima djeteta, koje se odnose na sljedeće kategorije: djeca i mladi sa posebnim potrebama, djeca pripadnici nacionalnih manjina, posebno Romi, djeca izbjeglice i povratnici i djeca stranaca.

4. 1. Djeca i mladi sa posebnim potrebama

Poseban cilj: Podignuti nivo društvene brige za djecu i omladinu sa posebnim potrebama, sa posebnim naglaskom na pružanje usluga podrške u skladu sa individualnim potrebama svakog djeteta, a u svrhu smanjenja stepena socijalne isključenosti.

U okviru ovog posebnog cilja predviđene su četiri mjere.

Djelimično provedene mjere

Djelimično su provedene tri mjere koje su se odnosile na:

- veći stepen svijesti i snažniju promociju prava djece sa posebnim potrebama, a koja se temelje na prelasku sa medicinskog na funkcionalni model, sa težnjom ka eliminaciji prepreka koje su svojstvene okruženju u kojem se kreću lica sa posebnim potrebama;
- podršku i jačanje njege u porodici kroz adekvatne usluge, produženu njegu i odgovarajući nivo beneficija. To podrazumijeva pomoć u nabavci pomagala i učila, pomoć stručnjaka porodici, kao što su: socijalni radnici, pedagozi, psiholozi, psihijatri, defektolozi i dr. Također, značajno je znatno smanjenje institucionalnog zbrinjavanja kao krajnje nužde, te potpora vraćanju djece sa posebnim potrebama u porodicu;
- poticanje mladih sa posebnim potrebama na uključivanje u institucije visokog obrazovanja i uzimanje učešća u svim oblicima odlučivanja.

Nisu provedene mjere

Nije provedena mjera koja se odnosila na omogućavanje djeci sa posebnim potrebama da u okviru obrazovnog sistema imaju pravo na dopunsku nastavu i podršku po potrebi.

4. 2. Djeca pripadnici nacionalnih manjina

Posebni cilj: Osigurati da djeci pripadnicima nacionalnih manjina budu osigurana jednaka prava i okruženje kojim se osigurava očuvanje identiteta, kulture i jezika nacionalnih manjina, naročito Romima kao najbrojnijoj i najugroženijoj nacionalnoj manjini.

U okviru ovog posebnog cilja predviđene su četiri mjere.

Provedene mjere

U cjelosti je provedena mjera koja se odnosila na aktivnostima na izmjenama zakona o registraciji po rođenju i ličnim dokumentima.

Djelimično provedene mjere

Djelimično su provedene tri mjere koje su se odnosile na:

- osiguranje adekvatne primjene Zakona o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina u BiH i zakona u RS i F BiH;
- osiguranje potrebnih resursa za provođenje zakona, strategija i akcionih planova;
- osiguranje dosljednu primjenu Revidiranog akcionog plana o obrazovnim potrebama Roma (donesen jula 2010.).

4.3. Djeca izbjeglice i povratnici

Posebni cilj: „Osigurati ekonomske i socijalne uvjete za održiv povratak porodica s djecom kako bi se djeci povratnicima osigurao jednak pristup u ostvarivanju prava na obrazovanje, socijalnu, dječiju i zdravstvenu zaštitu.“

U okviru ovog posebnog cilja predviđena je jedna mjera.

Djelimično provedene mjere

Djelimično je provedena mjere koje su se odnosile na provedbu aktivnosti utvrđenih Revidiranom strategijom Bosne i Hercegovine za provedbu Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma u pogledu zaštite prava djece povratnika.

4. 4. Djeca stranaca (tražioci međunarodne zaštite, lica sa statusom međunarodne zaštite – izbjeglički status i status subsidijarne zaštite, lica pod privremenom zaštitom)

Posebni cilj: Osiguravanja adekvatne zaštite djece u pogledu ostvarivanja njihovih prava.

U okviru ovog posebnog cilja predviđene su tri mjere.

Provedene mjere

U cjelosti su provedene tri mjere koje su se odnosila na:

- osiguranje stručne edukacije profesionalaca, i to posebno nadležnih socijalnih službi u BiH, Službe za poslove sa strancima, kao i u Ministarstvu sigurnosti BiH – Sektoru za imigraciju i Sektoru za azil, kako bi se u svim situacijama osigurala adekvatna zaštita djece stranaca bez obzira na njihov status;
- provedbu aktivnosti utvrđenih Akcionim planom za suzbijanje trgovine ljudima i ilegalne imigracije u BiH 2008-2012.;
- provedbu aktivnosti utvrđenih Strategijom o oblasti imigracije i azila (2008.-2011.).

5. DRUGI VIDOVI ZAŠTITE DJECE – POSEBNI OBLICI ZAŠTITE DJECE

5. 1. Zloupotreba supstanci

Posebni cilj: Sprečavanje i suzbijanje zloupotrebe opojnih droga u Bosni i Hercegovini

U okviru ovog posebnog cilja predviđene su tri mjere.

Provedene mjere

U cjelosti su provedene tri mjere koje su se odnosila na:

- provedbu aktivnosti utvrđenih Strategijom nadzora nad opojnim drogama u BiH i akcionim planovima;
- osiguranje potrebnih resursa za provođenje Strategije i koordinaciju između tijela zaduženih za praćenje;
- provedbu aktivnosti utvrđenih Strategijom nadzora nad opojnim drogama i suzbijanja zloupotrebe opojnih droga u Republici Srpskoj.

5. 2. Suzbijanje nasilja nad djecom

Posebni cilj: Kreiranje djelotvornog i održivog sistema dječije zaštite kojim se ostvaruje pravo svakog djeteta da živi bez nasilja i da ima pravo na zaštitu bez obzira gdje se nalazi, u kući, školi, u zajednici ili instituciji.

U okviru ovog posebnog cilja predviđene su tri mjere.

Provedene mjere

U cjelosti su provedene dvije mjere koje su se odnosila na:

- izradu Strategije protiv nasilja nad djecom u BiH za period 2011.-2014.;
- provedbu aktivnosti utvrđenih Strategijom prevencije i borbe protiv nasilja u porodici za BiH za period 2009. – 2011.

Djelimično provedene mjere

Djelimično je provedena mjera koja se odnosila na provedbu aktivnosti utvrđenih Strategijom protiv nasilja nad djecom u BiH.

5. 3. Maloljetničko prestupništvo i postupanje s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela

Posebni cilj: Smanjenje stope maloljetničkog prestupništva i osiguranja humanog postupanja prema maloljetnim počiniteljima kaznenih djela.

U okviru ovog posebnog cilja predviđene su dvije mjere.

Nisu provedene mjere

Nisu provedene dvije mjere koje su se odnosila na izradu i usvajanje strateškog dokumenta za djecu u sukobu sa zakonom u BiH (2011. – 2014.), te provedbu aktivnosti utvrđenih strateškim dokumentom.

(Posebna napomena : Izrađen je strateški dokument: „Djeca u sukobu sa zakonom 2011-2014“ koji nije upućen Vijeću ministara na usvajanje jer u postupku pribavljanja potrebnih mišljenja nije dobio suglasnost Republike Srpske, a obzirom da dokument nije usvojen nije se ni moglo pristupiti provedbi aktivnosti utvrđenih strateškim dokumentom.)

5. 4. Prodaja djece, dječija prostitucija i dječija pornografija

Posebni cilj: Zaštita djece od prodaje, dječije prostitucije i dječije pornografije, kako bi se spriječila trgovina djecom.

U okviru ovog posebnog cilja predviđeno je pet mjera.

Provedene mjere

U cjelosti je provedena mjera koja se odnosila na revidiranje i implementiranje Akcionog plana za borbu protiv trgovine ljudima i Akcionog plana za poboljšanje sistema zaštite od dječije pornografije i drugih oblika seksualnog iskorištavanja i zloupotrebe djece putem informacionih i komunikacijskih tehnologija u BiH, koje se odnose na implementaciju gore navedenog Fakultativnog protokola. (Mjera je u skladu sa preporukama Komiteta za prava djeteta).

Većim dijelom provedene mjere

Većim dijelom je provedena mjera koja se odnosila na izradu informacionih i obrazovnih programa i dugoročnih kampanja za podizanje svijesti o preventivnim mjerama protiv prodaje djece, dječije prostitucije i dječije pornografije i njihovim štetnim učincima.

Djelimično provedene mjere

Djelimično su provedene dvije mjere koja se odnosile na:

- razvijanje i centralizaciju mehanizama za sistematično prikupljanje podataka u svim područjima koja se tiču provođenja Fakultativnog protokola, uključujući uspostavu

baza podataka u okviru Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH za praćenje provođenja Konvencije i Fakultativnog protokola;

- pravljenje koordiniranog sistema za sveobuhvatno prikupljanje podataka - razvrstanih, između ostalog, po dobi, spolu, geografskom položaju i društveno-ekonomskom položaju - koji pokriva sve osobe mlađe od 18 godina.

Nisu provedene mjere

Nije provedena mjera koje su se odnosila na izradu državnog plana djelovanja usmjerenog na rješavanje pitanja koja su obuhvaćena Fakultativnim protokolom i osiguranje odgovarajućih ljudskih i finansijskih resursa za njegovo provođenje.

5. 5. Uključivanje djece u oružane sukobe

Posebni cilj: Sprječavanje uključivanja djece u oružane sukobe.

U okviru ovog posebnog cilja predviđeno je šest mjera.

Djelimično provedene mjere

Djelimično su provedene četiri mjere koja se odnosile na:

- pripremu programa edukacije za sve pripadnike oružanih snaga i sve relevantne profesionalne grupe koje rade sa djecom i za djecu, a posebno za vojne službenike koji su uključeni u regrutacije, sudije, tužioce, službenike za imigracije, parlamentarne vojne povjerenike i socijalne radnike, a u vezi sa fakultativnim protokolom;
- Parlamentarne vojne povjerenike koji trebaju imati poseban mandat i blisku saradnju sa Ombudsmenima BiH kako bi se osiguralo da oružane snage BiH poštuju Fakultativni protokol;
- nastavak jačanja kampanja podizanja svijesti o minama i aktivnostima deminiranja, posebno jačanjem finansiranja aktivnosti deminiranja koje preduzimaju Oružane snage Bosne i Hercegovine i razmotri uspostavu posebnih rehabilitacijskih programa za djecu pogođenu eksplozijama mina i drugim posljedicama oružanog sukoba, te osigurati da sva pogođena djeca imaju pristup takvim programima, uključujući i povećanu raspodjelu sredstava centrima za socijalni rad i povećanje pokrivenosti sistemom ličnih invalidnina;
- nastavak aktivnosti na širenju znanja o Fakultativnom protokolu.

Nisu provedene mjere

Nisu provedene dvije mjere koje su se odnosila na:

- osiguranje aktivnosti da se principi i odredbe Fakultativnog protokola publikuju u široj javnosti, među djecom i državnim službenicima;
- sačinjavanje programa koji će u skladu sa preporukama Komiteta obuhvatiti sve aktivnosti u cilju zaštite djece, a prema odredbama Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima djeteta o uključivanju djece u oružane sukobe.

IV. PRIKUPLJANJE PODATAKA I DRUGIH POKAZATELJA

U okviru ovog poglavlja predviđene su dvije mjere.

Djelimično provedene mjere

Djelimično su provedene dvije mjere koja se odnosile na:

- potrebu definiranja metodologije prikupljanja svih podataka i ostalih pokazatelja prema sektorima, odnosno, utvrđivanje plana prikupljanja podataka i drugih pokazatelja o provođenju Akcijskog plana za djecu BiH 2011. - 2014.;
- redovno prikupljanje i razmjenjivati podataka, te provedbu aktivnosti na obradi i redovnom izvještavanju nadležnog tijela za praćenje Akcijskog plana i drugih nosioca aktivnosti.

V. IZVJEŠTAVANJE I KOORDINACIJA

U okviru ovog poglavlja predviđene su tri mjere.

Provedene mjere

U cjelosti je provedena mjera koja se odnosila na uspostavu novog saziva Vijeća za djecu Bosne i Hercegovine.

Većim dijelom provedene mjere

Većim dijelom je provedena mjera koja se odnosila na izradu godišnjeg izvještaja o provođenju Akcijskog plana za djecu BiH 2011-2014. koji se dostavlja na usvajanje Vijeću ministara BiH.

Nisu provedene mjere

Nije provedena mjera koja se odnosila na mogućnost izrade sistematizacije radnih mjesta radi uspostave Odjela za prava djeteta u okviru Sektora za ljudska prava. (Ova mjera je preporuka Komiteta za prava djeteta).

VI. FINANCIRANJE - STVARANJE UVJETA ZA OSTVARENJE PLANA

U okviru ovog poglavlja predviđena je jedna mjera.

Nisu provedene mjere

Nije provedena mjera koja se odnosila na izradu godišnjeg operativnog plana rada za provođenje Akcijskog plana za djecu BiH 2011-2014.

(Posebna napomena : Obzirom da Vijeće za djecu BiH, kao nadležno tijelo za izradu godišnjeg operativnog plana rada za provođenje Akcijskog plana za djecu BiH 2011-2014., nije bilo uspostavljeno do decembra/prosinca 2013. godine ova mjera nije mogla biti provedena. Ministarstvo za ljudska prava je kroz Srednoročni plan programa za BiH (koji je između Vijeća ministara i UNICEF-a potpisan 2010. i traje do 2014. godine) pokušalo operativne aktivnosti usklađivati sa provođenjem Akcijskog plana za djecu BiH.

VII. PLANIRANJA , EDUKACIJA, STVARANJE LOKALNIH RESURSA

U okviru ovog poglavlja predviđena je jedna mjera.

Djelimično provedene mjere

Djelimično je provedena mjera koja se odnosile na organiziranje više sastanaka sa širim brojem predstavnika lokalnog nivoa vlasti (organizirati radionice, okrugle stolove i tematske konferencije), a s ciljem zagovaranja provođenja mjera na lokalnom nivou, a u svrhu realizacije aktivnosti na provođenju Akcijskog plana za djecu BiH 2011-2014.

Rezime

Opći cilj Akcijskog plana je bio definiranje prioriternih ciljeva i mjera koje je neophodno poduzeti u periodu 2011 – 2014. godine, da bi se stvorili što povoljniji uvjeti za život djece i porodice, njihovo zdravo psiho-fizičko odrastanje i uključivanje u društvo i participaciju u odlučivanju, a u najboljem interesu djece.

Kako bi se ispunili definirani prioritetni ciljevi u Akcijskom planu predviđeno je 97 mjera. Nakon sačinjenog izvještaja o provođenju Akcijskog plana vidljivo je da su u cjelosti provedene 23 mjere, većim dijelom provedene su 23 mjere, djelimično je provedeno 40 mjera, a nije provedeno 11 mjera.

Procenat uspješnosti u provedbi mjera Akcijskog plana (u cjelosti provedene mjere i većim dijelom provedene mjere) je sljedeći:

68,18% u provedbi mjera iz oblasti zdravstvene zaštite

66,66% u provedbi mjera koje su se odnosile na izvještavanje i koordinaciju

60% u provedbi posebnog cilja Akcijskog plana;

47,05% u provedbi mjera iz oblasti obrazovanja

46,66% u provedbi mjera iz oblasti socijalne zaštite

42,10% u provedbi mjera iz oblasti drugi vidova zaštite – posebni oblici zaštite djece

33,33% u provedbi mjera iz oblasti djeca iz ranjivih grupa

Najlošiji rezultat u provedbi mjera Akcijskog plana (nisu provedene mjere i djelimično provedene mjere) zabilježen je u poglavljima koja su se odnosila na financiranje – stvaranje uvjeta za ostvarivanje plana, prikupljanje podataka i drugih pokazatelja i planiranje, edukacija, stvaranje lokalnih resursa.

Prijedlog zaključaka

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine predlaže Vijeću ministara Bosne i Hercegovine da usvoji sljedeće:

ZAKLJUČKE

1. Usvaja se Analitički izvještaj/izvješće o provođenju Akcijskog plana za djecu Bosne i Hercegovine 2011. – 2014.
2. Uzimajući u obzir najbolji interes djeteta, zadužuje se Vijeću za djecu Bosne i Hercegovine da razmotri okolnosti zbog kojih nisu provedene mjere naznačene u ovom Analitičkom izvještaju/izvješću, te se predlaže da te mjere budu ponovljene u Akcijskom planu za djecu Bosne i Hercegovine 2015. – 2018. ili da čine sastavni dio drugih mjera za date oblasti.